



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

III. De intellectu & affectu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

*Et quasi de-
crescens as-
cendit & cre-
vit.*

*q Luc. 14. b
& 18. c

*Hominum
peruersitas in
ambiendis ho-
noribus.*

r Cant. 1. a

*Ad Iesum a-
lii itidem tra-
hantur, alii
ducuntur, alii
rapiuntur.*

f Ioan. 14. b

f Ioan. 6. g

ueniens incarnari, pati, mori ne moreremur in æternum: propter quod Deus exaltavit illum, quia resurrexit, ascendit, sedet ad Dexteram DEI. Vade, & tu fac similiter. Neque enim ascendere potes, nisi descenderis, quia ut æterna lege fixum est ¹, *Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat exaltabitur.* O peruersitas, ô abusio filiorum Adam, quia cum ascendere difficillimum sit, descendere autem facillimum, ipsi, & leuiter ascendunt, & difficilius descendunt, parati ad honores & celsitudines graduum ecclesiasticorum ipsis etiam angelicis humeris formidandos. Ad sequendum autem te Domine JESU vix inveniuntur, qui vel trahi patiantur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alii enim trahuntur, qui possunt dicere ^r, *Trabe me post te.* Alii ducuntur, qui dicunt: *Introduxit me Rex in cellaria sua.* Alii rapiuntur, sicut Apostolus raptus est ad tertium cœlum. Et primi quidem felices, qui in patientia sua possident animas suas: secundi feliciores, quia ex voluntate sua confitentur ei: tertii felicissimi, qui in profundissima Dei misericordia, quasi quodammodo sepulta jam arbitrii sui potestate, in diuitias gloriæ in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes siue in corpore, siue extra corpus, hoc solum scientes, quod rapti sint. Beatus qui ubique te ducem habet Domine JESU, non illum refugam spiritum, qui statim ascendere voluit, & tota diuinitatis dextra percussus est. Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ sequamur te: per te, ad te: quia *tu es Via, Veritas, & Vita* ^s, via in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio. Verba enim æternæ vitæ habes, & nos cognoscimus & credimus quia tu es Christus filius DEI vivi ^f, qui es super omnia DEUS benedictus in sæcula, AMEN.

IN ASCENSIONE DOMINI:

De Intellectu & Affectu,

S E R M O III.

Hodie cœlorum Dominus, cœlorum alta cœlesti potentia penetravit, & infirma carnis tanquam nubila quædam excutiens, induit stolam gloriæ. Elevatus est Sol in ortu suo, incaluit & invaluit. Dilatavit & multiplicavit radios super terram, nec est qui se abscondat à calore eius. Rediit ad regionem Sapientiæ Sapientia Dei, ubi omnes bonum & intelligunt & requirunt, intellectu perspicacissimi, affectu paratissimi ad audiendam vocem sermonum eius. Nos autem in regione ista sumus, ubi plurimum est malitiæ, sapientiæ parum: quia *corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem,*

tem^a. Per sensum hic ego arbitror intellectum designari: qui tunc ve-
rè deprimitur cum multa cogitat, cum non colligit se circa illam unam &
unicam meditationem, quæ concipitur de civitate illa cuius participatio
eius in idipsum. Huiusmodi intellectum oportet deprimi & distrahi per
multa, multis & multiplicibus modis. *Animam* verò hic æstimo dici af-
fectiones, quæ corrupto corpore diversis passionibus afficiuntur, quæ mi-
tigari nunquam possunt (ne dicam sanari) donec voluntas unum quærat,
& tendat ad unum.

Duo ergo sunt quæ in nobis purganda sunt, intellectus & affectus: *Duo in nobis
purganda: in-
tellectus, &
affectus.*
Intellectus ut noverit, affectus ut velit. Felices & verè felices illi duo
viri Helias & Enoch, quibus omnes materiæ & occasiones ablatae sunt,
quæ eorum intellectum impediunt vel affectum, quia soli Deo viventes
nec noverunt nisi Deum, nec cupiunt nisi Deum. Denique & de Enoch
legitur * quia *raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio de-
ciperet animam illius*^b. Intellectus noster turbatus erat, ne dicam cæca-
tus: affectus inquinatus erat, & multum inquinatus: sed Christus intel-
lectum illuminat, Spiritus sanctus affectum purgat. Venit enim Filius
Dei, & tot & tanta mirabilia in mundo operatus est, ut non immeritò in-
tellectum nostrum ab omnibus mundanis rebus evocaverit; ut semper co-
gitemus, & nunquam cogitare sufficiamus, quia mirabilia fecit. Verè
latissimos nobis ad spatiandum intelligentiæ campos dereliquit: & tor-
rens cogitationum istarum profundissimus est, qui juxta Prophetam non
possit transvadari. Quis enim sufficiat cogitare qualiter rerum Dominus
prævenit nos, venerit ad nos, subvenerit nobis, & singularis illa maje-
stas voluerit mori ut viveremus, servire ut regnaremus, exulare ut repa-
triaremur, & usque ad servilissima opera inclinari, ut constitueret nos su-
per omnia opera sua?

Talem se obtulit Apostolis Apostolorum Dominus, ut jam non in-
visibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspicerent, sed ipse facie ad
faciem videretur, qui omnia fecit. Et quia discipuli carnales erant, &
Deus spiritus est, nec bene convenit spiritui, & carni, umbra corporis sui
temperavit se eis, ut obiectu vivificæ carnis viderent verbum in carne,
solem in nube, lumen in testa, cereum in laterna. Spiritus enim oris no-
stri Christus Dominus, cui diximus, *in umbra tua vivemus*^a inter gentes^d.
In umbra, inquit, tua inter gentes, non inter Angelos, ubi purissimum lu-
men purissimis oculis intuebimur. Unde & virtus Altissimi obumbra-
bit Virgini, ne nimio splendore præstricta, divinitatis fulgur etiam illa
singularis aquila tolerare non posset. Ad hoc autem carnem eis propo-
suit, ut omnem cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem suam (qua
& mira-

* Eccli. 44.
legitur,
Enoch pla-
cuit Deo, &
translatum
est in para-
disum. at
verba hic ci-
tata, sed nulli
appropriata
leguntur.
Sapient. 4.
c Ezech. 47. a

Cur Deus in
carne se visi-
bilem præbuit.

* al. vivimus.
d Thren. 4. d

e Ioan. 4

f Luc. 24.

Cur Apostoli
Christi disces-
sum agrè au-
dient.
g Ioan. 16. b
Cur Spiritus
sanctus non
venerit ad
Apost. Christo
eis annū præ-
sente.

* al. qui.
h Ioan. 16. b

i 4. Reg. 2. b
Helias in cœ-
lum subre-
ctus Christi
ascendentis
typus.

Rari quorum
intellectus il-
luminatus &
affectus pur-
gatus.

Spiritus du-
plicis expu-
sio.

& mirabilia dicebat, & mirabilia faciebat) adunaret, & sic de carne trans-ferret ad spiritum, quia spiritus est DEUS: & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare ^e. Non tibi videtur eis intellectum illuminasse, cum aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas, ostendens quia hæc oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam ^f?

Sed illi sanctissimæ carni eius assuefacti, verbum de discessu eius audire non poterant, ut eos relinqueret, pro quo omnia reliquissent. Quare hoc? Quia intellectus illuminatus erat, sed nondum purgatus affectus. Unde & benignus magister blandè eos ac dulciter consolabatur, dicens ^g: *Expedi vobis ut ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. Quid est quòd Christo commorante in terris, Spiritus sanctus ad eos venire non potuit? An carnis illius consortium abhorrebat, quæ de ipso & per ipsum in Virgine & de Virgine matre concepta erat & nata? Absit; sed ut ostenderet nobis per quam ambularemus viam, formam apponeret cui imprimeremur. Et illi quidem illis plorantibus elevatus in cœlum Spiritum Sanctum misit, qui affectum eorum, id est, voluntatem mundavit, imò potius alteravit, ut jam magis Dominum velint ascendisse, quàm * prius detinuisse voluerant. Impletum est quod eis prædixerat ^h. Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra convertetur in gaudium. Sic ergo eorum intelligentia per Christum illuminata est, & voluntas emundata per Spiritum; ut sicut bonum noverint, sic & velint, quod solùm perfecta religio vel religiosa perfectio est.*

Recordor nunc Helisæi sancti, qui cum Helias dixisset, ut in discessu vel ascensu suo postularet quod vellet, respondit: *Oro ut fiat spiritus tuus duplex in me. At ille: Rem difficilem postulasti: attamen si videris quando tollor à te, erit quod petisti ⁱ. Nonne tibi videtur Helias ascendentis Domini signare personam, Helisæus verò chorum apostolicum in Ascensione Christi anxie suspirantem? Sicut enim Helisæus ab Helia nullo pacto avelli poterat, sic nec Apostoli à Christi præsentia poterant separari. Vix enim tandem eis persuasit, quia sine fide impossibile esset placere DEO. Quis est ergo spiritus iste duplex qui quæritur, nisi illuminatio, intellectus, & affectus purgatio? Res difficilis, quia rarus in terris est qui illum habere mereatur. Attamen, inquit, si videris quando tollar à te, eris quod petisti. Nihil est quod propter hoc habeant perdere vel debeant alumni tui Domine JESU, quia videntibus illis es elevatus in cœlum, & desiderantibus oculis te sequuti sunt gradientem in multitudine fortitudinis tuæ. Vel certè spiritum duplicem dicere possumus illud quod Salvator ad*
Discipu-

De Ascensione Domini, Sermo III. 275

Discipulos ait ^k: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.* Nonne maiora Christo, per Christum tamen, fecit Petrus de quo legitur ^l, *quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis, ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis?* Nusquam enim Dominus umbra sua invenitur infirmitates sanasse.

Non dubito ergo intellectum omnium vestrum qui hîc estis, illuminatum esse: sed non affectum æque esse purgatum, manifestis approbabo coniecturis. Omnes quod bonum est nostis, & viam per quam incedere, & quomodo in ea incedere debeatis, sed voluntas non una est. Quidam enim ad omnia viæ & vitæ huius exercitia non solum ambulant, sed & currunt, imò potius volant, ut eis & vigiliæ breves, & cibi dulces, & panis suaves, labores non solum tolerabiles sed & appetibiles videantur. Alii autem non sic, sed corde arido & affectione recalcitrante, vix trahuntur ad hæc, vix gehennali timore compelluntur. Quosdam nec compellimus quidem, quibus frons mulieris meretricis facta est, & nolunt erubescere. Sunt iterum multi inter nos qui de uno pane comedunt nobiscum, dormiunt nobiscum, cantant nobiscum, laborant miseri & miserabiles, utpote focii tribulationis, sed consolationis non ita. Nunquid abbreviata est manus Domini, ut omnibus donare non possit, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione? Quid ergo in causa est? Illud omnino, quia non vident Christum cum tollitur ab eis, id est, non cogitant quomodo eos orphanos reliquerit, quòd peregrini & advenæ sint super terram; quòd tamdiu fæculenti corporis horrido carcere teneantur, & non sint cum Christo. Huiusmodi autem si diu ita permanserint sub onere, aut opprimuntur & succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, ut nunquã ad plenum respirent in lucem miserationum Domini, nec in libertatem spiritus, quæ sola facit jugum suave, & onus leve.

Inde autem tam perniciofa tepiditas emanat, quia affectus, id est, voluntas eorum nondum purgata est, nec bonum sic volunt sicut noverrunt à propria concupiscentia abstracti graviter & illecti. Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas, sive in verbo, sive in signo, sive in facto, sive in aliquo alio, & hæc interrumpunt aliquando, non tamen penitus rumpunt. Inde est, quod rarò affectiones suas dirigunt in Deum, & eorum compunctio non continua, sed horaria est. Impleri autem visitationibus Domini anima non potest, quæ distractionibus subiacet, & quantò magis illis evacuabitur, tantò amplius istis implebitur, si multum, multum; si parum, parum. Vel certè si magis probas, nunquam istæ illis misceri poterunt in æternum; quia ubi vasa vacua non

Sermones S. Bernardi.

M m

invenit

Vita religiosa studia quam dispari voluntatis affectus colantur.

Ad vita religiosa munia cur plerique tam tepidi & tepidi.

Perniciofa tepiditas unde.

Consolationes carnis & spiritus sese non compatiuntur.

* ad mitti-
tur.

invenit oleum, stare necesse est : nec mittunt * vinum novum nisi in utres novos, ut ambo conserventur. Neque enim spiritus & caro, ignis & tepiditas in uno domicilio commorantur, præsertim cum tepiditas ipsi

• Apoc. 3. 2

Domino soleat vomitum provocare °.

*Renunciare
delictis carnis
initio grave,
postea suave.*

Sic enim Apostoli adhuc carni Dominicæ inhaerentes, quæ sola sancta, quia Sancti sanctorum, erat, Spiritu sancto repleti nequiverint, donec tolleretur ab eis; tu carni tuæ, quæ sordidissima est, & diversarum spurcitarum phantasiis repleta, astrictus & conglutinator, illum meracissimum Spiritum te posse putas suscipere, nisi carnis istis consolationibus funditus renunciare tentaveris? Revera eum inceptis, tristitia implebit cor tuum: sed si perseveraveris, tristitia tua convertetur in gaudium.

m Ps. 103. c*

Tunc enim purgabitur affectus, & voluntas renovabitur, vel potius nova creabitur: ut omnia quæ primò difficilia, imo impossibilia videbantur, cum multa percurrentur dulcedine & aviditate. *Emitte, inquit m, spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ.* Sicut per faciem exterior homo cognoscitur, sic per voluntatem demonstratur interior. Emissio ergo spiritu creatur & renovatur facies terræ, id est, terrena voluntas fit cœlestis, parata ad nutum citius obedire. Beati qui tales sunt: qui non solum malum non sentiunt, sed in mira quadam cordis dilatatione commorantur. De illis enim quos supra commemoravimus, terribiliter ait Deus *m*: *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt*, id est carnales: & quicquid in eis spiritus fuerat, in carnem evanuit.

• Exod. 7

Quia igitur, charissimi hodierna dies est in qua sponsus auferitur à nobis, & non sine tumultu aliquo animorum nostrorum: ad hoc tamen ut mittat nobis Spiritum veritatis, ploremus & oremus, ut dignos nos inveniat, vel potius efficiat, & repleat domum istam, ubi sumus sedentes, quatenus non vexatio, sed unctio eius doceat nos de omnibus: sicque & intellectu clarificato, & affectu purificato veniat ad nos, & apud nos faciat mansionem. Et sicut serpens Moyli devoravit omnes serpentes magorum °, sic iste cum venerit, absorbebit omnes carnales affectiones & delectationes nostras & consolationes, ita ut de labore requiem, de tribulatione lætitiā, de contumelia gloriam habeamus, sicut illi quos repleverat, ibant gaudentes à conspectu concilii; quoniam digni habiti sunt pro nomine JESU contumeliam pati *p*: Spiritus enim Jesu spiritus bonus, Spiritus sanctus, spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus principalis: quicquid in hoc sæculo nequam videtur difficile & angustum, leve facit, & latum: opprobrium gaudium judicat, despectionem exultationem esse

• Actor. 5.

perluadet. Scrutemur ergo, juxta Prophetam *q* vias nostras, & studia

• Thren. 3. c

nostra,

nostra, levemus corda nostra, cum manibus ut in solemnitate Sancti Spiritus gaudeamus, & abundantius gaudeamus, qui nos inducat in omnem, sicut promisit Deus Filius veritatem.

IN FESTO ASCENSIONIS.

De duabus malis Ascensionibus, Dæmonis & primi hominis, & sex bonis, Christi & nostris.

S E R M O IV.

SI Nativitatis & Resurrectionis Dominicæ digna devotione solennia celebramus, hodiernum quoque Ascensionis diem non minus devotè convenit celebrari. In nullo siquidem à festivitatis illis ista degenerat, sed finis earum & adimpletio est. Meritò quidem solemnitatis & lætitiæ dies agitur, quando sol ille supercælestis, sol justitiæ nostris se præsentavit obtutibus, nube carnis, & mortalitatis sacco fulgorem suum & lucem temperans inaccessibilem. Magna quoque lætitia & exultatio multa nimis, quando conscisso sacco, lætitiâ circumdatus est, factaque de medio sacci ipsius non quidem substantia, sed vetustate, sed corruptione, sed miseria, sed utilitate, nostræ dedicavit primordia resurrectionis. Verumtamen quid mihi & solemnitatibus istis, si conversatio mea usque adhuc detinetur in terris? Quis verò vel desiderare præsumeret ascensum cœli, nisi quia is qui descenderat, prior ascendit? Dico ergo vobis, non multò mihi tolerabilior videretur exilii huius habitatio, quam gehenna, nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen fiduciæ & expectationis, quando elevatus est in nubibus, & spem fecit credentibus. Denique *nisi ego abiero*, inquit ^a, *Paracletus non veniet ad vos*. Quis Paracletus? Utique per quem diffunditur charitas, & jam spes non confundit, ille Paracletus, per quem in cœlis sit conversatio nostra, virtus ex alto, per quam sursum sint corda nostra. *Vado*, inquit ^b, *parare vobis locum: & si abiero, iterum veniam, & assumam vos ad me ipsum. Vbi enim fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquila*. Vides ne quemadmodum cæterarum solemnitatum ea quam hodie celebramus, & consummationem habeat, & fructum declaret, & augeat gratiam.

Sicut enim cætera omnia eius qui nobis natus est, & nobis datus, ita ipsa quoque ipsius Ascensio propter nos facta est, & facit pro nobis. In nostra siquidem vita, multa, quantum in nobis est, videmur agere casu, multa necessitate, sed Christus Dei virtus & Dei sapientia neutri potuit subiacere. Quæ enim Dei virtutem necessitas cogeret, aut quid ageret Dei Sapientia casu? Omnia proinde quæcunque loquutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena

Hodiernæ solemnitatis e-logia.

^a Ioan. 16. b

^b Ioan. 14. a

Omnia Christi gesta, certo consilio & ma-